

Andreu Balius, tipògraf. Entrevista al dissenyador molletà que es va enamorar de les lletres

Glòria Arimon Ventura*

Resum: Andreu Balius va començar la seva carrera com a dissenyador gràfic. Va treballar per a l'Ajuntament de Barcelona i per al de Mollet del Vallès (centres culturals, centres cívics, Jocs Olímpics, Mil·lenari, Museu Abelló...) i per a clients diversos. És l'ànima de Typerepublic, una foneria independent fundada el 2003 a Barcelona dedicada al disseny i a la distribució de fonts digitals, que ha experimentat el disseny de tipus des de finals dels anys vuitanta del segle passat. També és un dels creadors de Typecraft, un projecte adreçat a dones que mostra els tipus de lletra basats en la rica tradició d'artesanía tribal i popular del sud d'Àsia, amb la creació de tipografies.

Paraules clau: cartells, disseny gràfic, Himàlaia, Mollet del Vallès, tipografia, Typeware, Typecraft, Typerepublic.

**Andreu Balius, typographer.
Interview with the Mollet-based
designer with a love for letters**

Summary: Andreu Balius started his career as a graphic designer. He has worked for Barcelona City Council and Mollet del Vallès Local Council (in cultural centres, community centres, for the Olympic Games, millennial celebrations, Abelló Museum, and more) and for numerous other clients. He is the heart of Typerepublic, an independent type foundry established in Barcelona in 2003 that is dedicated to the design and distribution of digital fonts, and that has been experimenting with type design since the late 1980s. Andreu is also one of the creators of Typecraft, a project aimed at women that showcases typefaces based on South Asia's rich tradition of tribal and folk craftsmanship, through the creation of typefaces.

Keywords: posters, graphic design, Himalayas, Mollet del Vallès, typography, Typeware, Typecraft, Typerepublic.

175

*Periodista i filòloga, urbietorbe@icloud.com

Article rebut el 9 de setembre de 2024; acceptat el 16 de setembre de 2024.

Introducció

Andreu Balius va exposar per primer cop al Centre Cultural La Marineteta en una mostra col·lectiva d'art jove. La primera feina que va fer per a Mollet va ser un cartell de Festa Major l'any 1990. D'aleshores ençà, no ha parat. Durant molts anys, va fer-hi aportacions a través del disseny de cartells, llibres, fulletons, imatge institucional, exposicions..., un munt de creativitat en imatges a la nostra ciutat. Mentrestant, els seus interessos s'anaven decantant cap a la tipografia. Com deia ell: "Jo vull dibuixar lletres!". Les va fer, en un munt d'alfabets. I ho ha aplicat a projectes solidaris amb dones. I, a més a més, ha fet cims, molts, aquí i a l'Himàlaia, la seva font d'inspiració i d'energia.

176

Parlem amb ell un dia de juliol de 2024 al Centre Cultural Can Mulà, al segon pis. Feia anys que no hi entrava i, en seure, fa una mirada a dreta i esquerra, somriu i diu: "Aquí hi 'fèiem' les exposicions!".

Andreu treballa com a dissenyador de tipografia *freelance* i imparteix classes a EINA, Centre Universitari de Disseny i Art de Barcelona.¹

Entrevista

Vas néixer a Mollet i després vas viure molts anys a Martorelles.

Hi vaig néixer el 13 d'octubre de 1962. Soc el fill d'Antònia "la cistellera", perquè el meu avi era cisteller, tenia la botiga als Quatre Cantons a pocs metres d'on hi havia la matalasseria dels Martisella. Els meus avis tenien llogada la botiga i l'habitatge. Vivíem al carrer Berenguer III, 6. A la part del davant de

casa, l'avi hi tenia la botiga, però quan vaig néixer, ja l'havia tancada. Jo anava a escola a ca la Barcala, on vaig fer la primària. Després vaig anar al Divino Maestro (els Col·legis Nous) i més endavant, a l'Acadèmia Montserrat (al carrer Berenguer, 88) a fer el que llavors era l'EGB. Quan tenia 7 anys, ens vam traslladar a Martorelles amb els meus pares, després que morís el meu avi.

Figura 1. Diada de Rams, 1964, al pati del Centre Parroquial. Al fons, la pista i l'escola de cal Viñas. Font: Andreu Balius.

El teu pare era molt manetes. Feia pessebres en caps de mistos. Recordo que el meu pare en tenia una.

Sí, al meu pare li agradava fer pessebres dins de caps de mistos. Li agradava dibuixar. Ell mateix

¹ Per conèixer la seva trajectòria professional, vegeu: <https://www.andreubalius.com>

Figura 2. Andreu Balius el primer dia d'escola a ca la Barcala. Font: Andreu Balius.

Figura 3. Andreu Balius a l'antiga font de Sant Jordi, a l'avinguda de Rafael Casanova, 1965. Font: Andreu Balius.

Figura 4. Andreu Balius als Pinetons, 1965. Font: Andreu Balius.

dibuixava les figuretes i pintava les caps de llumins. Les regalava per Nadal als seus amics. Treballava com a administratiu a la fàbrica de motos Derbi, on Margarita Rabasa tenia també la fàbrica de bicicletes. Quan la secció de bicicletes Rabasa-Derbi es va separar de la de motos, el meu pare va anar a treballar al Polígon de Can Prat, a Mollet.

Tu no feies pessebres, però t'agradava molt dibuixar.

M'agradava dibuixar, ho feia sovint, però mai no m'havia imaginat que el dibuix podria convertir-se en un ofici, en una manera de guanyar-me la vida. Establir-me com a dissenyador no va ser gens fàcil. El gener de 1981, quan just havia fet 18 anys, va morir el meu pare. En aquell moment, acabava de completar el COU i havia començat els estudis universitaris a la UAB. La mort del pare va suposar un canvi sobtat en la meva vida, i si volia continuar estudiant, havia de posar-me a treballar. Afortunadament, Margarita Rabasa, que estava satisfeta amb la feina que havia fet el meu pare —gràcies al paternalisme que sovint es donava en aquell temps en el món empresarial—, em va oferir

una feina d'auxiliar administratiu. Això em va permetre guanyar alguns diners i, a més, em va possibilitar fer mitja jornada per continuar amb els estudis. Vivia amb la mare, i em va tocar ocupar-me'n. Ella va trobar feina els caps de setmana com a ajudant de cuina a la casa de colònies de Can Girona, a Santa Maria de Martorelles. Així vam poder tirar endavant.

Va ser una època difícil, però no renunciés a estudiar.

178

M'havia matriculat a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials (UAB), tot i no tenir clar què era el que volia fer. En aquella època, a la universitat érem 200 persones en una aula, molta gent fumant, classes magistrals llargues de dues o tres hores... Hi havia assignatures que m'agradaven força, eren les que tenien a veure amb la història econòmica i la sociologia. De fet, m'agradava la sociologia més que no pas l'economia. Vaig tenir bons professors, com ara Joan Estruc, Raimon Bonal, Muriel Casals, Salvador Cardús, Jordi Maluquer de Motes... Les seves classes eren molt interessants, però l'economia no m'acabava de fer el pes, i no m'imaginava al cap d'uns anys estar treballant com a economista i ni de bon tros com a administratiu. A la Rabasa-Derbi tenia un contracte indefinit i la feina assegurada, però no em veia treballant allà molts anys. M'hi sentia d'alguna manera lligat emocionalment pel favor que m'havien fet, però era una feina que no m'agradava.

Llavors, et replanteses el futur.

En el temps de lleure em vaig vincular a l'activisme cultural a

Mollet durant els primers anys dels ajuntaments democràtics. Vaig formar part del grup de teatre Quart Creixent i vam fer actuacions a Mollet, a la Sala Fiveller, i al carrer durant la primera Fira d'Artesans.

En algun moment em vaig plantejar el teatre com una possible sortida i vaig arribar a matricular-me en uns cursos d'interpretació al Centre de Teatre de Granollers. Fins i tot vaig fer teatre amb alguna companyia semiprofessional, però tampoc considerava que jo fos gaire bo com a actor. Sempre he estat una persona vergonyosa i tot i que quan estàs actuant d'alguna manera et transformes, no acabava de veure el meu futur dalt d'un escenari. Tanmateix, sí que m'interessava desenvolupar algun tipus de tasca creativa. I aquí és quan, mig per casualitat, descobreixo el disseny gràfic. Vaig deixar els estudis d'econòmiques a la universitat i em vaig posar a estudiar disseny, mantenint la feina a Bicicletes Rabasa-Derbi. Estudiar disseny va ser la millor decisió. Aviat m'hi vaig sentir atrapat i enamorat. Vaig tenir molt clar que allò era el que m'interessava: el món de la comunicació visual. En aquest sentit, el disseny gràfic era el tipus d'estudis que havia desitjat fer des de feia temps, però no es coneixia gaire, eren uns estudis molt nous en aquells moments i el disseny tot just començava a definir-se com a professió a l'Estat espanyol. Ho vaig encertar de ple.

Però llavors els xicots feien la mili.

Els anys posteriors a la mort del meu pare els recordo com una època en què havia d'evitar caure en la depressió i la desesperació. Va

suposar una lluita personal considerable: treballar per mantenir-me jo i la meua mare, i seguir estudiant per poder imaginar-me un futur millor. I entremig, la mili. No va ser fàcil. Durant el temps que vaig fer el servei militar, entre Còrdova i Badajoz, em va ajudar molt la lectura i les cartes que escrivia als meus amics: una manera de connectar amb el món real. La mili va ser un malson. Em va obligar a deixar durant un temps els estudis universitaris.

A Badajoz, parlant amb un oficial, li vaig exposar el meu cas i em va ajudar a moure papers i a demanar un trasllat. Tot i que no vaig poder eximir-me de fer la mili, almenys vaig aconseguir el trasllat a Barcelona, on vaig acabar el servei militar a la caserna del Bruc. Això em va permetre treballar amb el passí de pernoctació i dormir a la caserna. Alhora, per evadir-me de tanta grisor militar, vaig poder apuntar-me a alguns tallers de teatre amb Johannes Vardar, que era un grup de teatre nòmada que es va instal·lar entre Mollet (can Gomà) i Parets durant uns quants anys. Tot això em va ajudar a superar l'experiència de la mili i a afrontar aquells anys difícils en què la falta de la figura paterna es feia sentir. Vaig aprendre que la vida no és fàcil, sinó que cal lluitar per trobar-hi el teu lloc. Trobar en el disseny una sortida professional va ser com veure la llum al final del túnel.

La tipografia, la llum al final del túnel.

Dins del camp del disseny, l'especialitat que més em va captivar va ser la tipografia. La lletra és la base de la comunicació escrita i per a mi això era el pal de paller de la comunicació gràfica. Pots dibui-

jar, fer il·lustracions o fotografies, però en qualsevol projecte de disseny, la lletra hi és sempre present. Aquesta especialitat em fascinava, i quan van aparèixer els ordinadors, em preguntava: "Com s'instal·len les tipografies aquí? Jo vull fer lletres!". A finals dels anys vuitanta, vaig començar a dibuixar lletres utilitzant eines analògiques com la tinta xinesa, els ròtrings i tot el que s'usava en aquell moment. Després, vaig esbrinar per mi mateix com funcionaven els programes d'edició de tipografia per poder crear les meves pròpies fonts. Això va marcar l'inici de la meua carrera en el món del disseny tipogràfic. Tot i que la meua formació és de dissenyador gràfic, a l'escola no vaig tenir mai una assignatura específica de tipografia. En aquella època, s'utilitzava com una eina més dins del disseny, igual que la fotografia o la il·lustració, però no em van ensenyar a utilitzar-la ni a dibuixar lletres. Això ho vaig haver d'aprendre pel meu compte, llegint llibres i buscant referents.

179

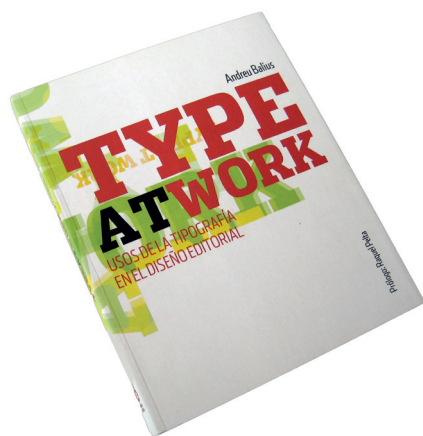

Figura 5. Portada del llibre *Type At Work. Usos de la tipografia en el diseño editorial*, 2003. Font: Andreu Balius.

180

Figura 6. Barnà. Publicació sobre aquesta tipografia editada per Typerepublic. Font: Andreu Balius.

Figura 7. Andreu Balius, amb la tipografia Carmen creada el 2007. Font: Andreu Balius.

El primer record que tinc teu és d'una exposició a La Marineta, on vas presentar una obra. La cap de Serveis Personals de l'Ajuntament, Montse Illa, s'hi va fixar i et va fer una proposta.

L'any 1989 vaig acabar els estudis de disseny gràfic. Poc abans havi-

en començar a aparèixer els primers ordinadors a Barcelona. Em vaig apuntar a un curs de disseny assistit per ordinador, que en aquella època feien el que podien, perquè la tecnologia estava just començant. Vaig aprendre a fer anar un programa en què dibuixaves píxel a píxel assignant a cada píxel un color. Les resolucions eren molt baixes i quan havies fet una il·lustració no hi havia manera de desar aquesta informació en un disquet. Llavors, el que feia era una fotografia directament de la pantalla. Podies crear coses, però no les podies exportar de manera fàcil. Així, vaig començar a fer una sèrie d'imatges generades per ordinador, amb un toc crític sobre diversos temes, i després les fotografiava i les ampliava.

Em vaig presentar a un concurs d'art organitzat per la galeria Canals de Sant Cugat. Abans d'això, amb els treballs del meu portafolis, el 1989 em van seleccionar per exposar a la Biennal de Joves Creadors de l'Europa Mediterrània. Va ser un gran pas endavant, ja que vaig exposar al costat de professionals i d'artistes de renom internacional. Aquella exposició va ser un excel·lent aparador per donar a conèixer la meua feina. Hi havia diverses disciplines, incloent-hi el disseny gràfic. L'any 1990, la galeria Canals convoca la Mostra d'Art Contemporani Català i m'hi vaig presentar amb una sèrie d'imatges realitzades per ordinador. Em van seleccionar i l'exposició va ser itinerant per diferents ciutats, incloent-hi Mollet. Segurament era la primera vegada que s'exposaven imatges generades per ordinador en una mostra d'art, si més no, a l'Estat espanyol.

Figura 8. Imatge presentada per Andreu Balius a la Mostra d'Art Contemporani Català, el 1990, exposada al Centre Cultural La Marineteta. Font: Andreu Balius.

D'altra banda, gràcies al catàleg de la Biennal vaig començar a rebre encàrrecs de l'Ajuntament de Barcelona. Quan necessitaven un dissenyador, agafaven el catàleg i en consultaven la llista. Semblava un mètode força coherent. Suposo que per a feines importants contractaven gent coneguda. Em va tocar treballar per al Departament d'Afers Socials, en la campanya "Tria l'estiu" dirigida als joves i, posteriorment, en les campanyes d'activitats per a la gent gran. Vaig treballar per a ells durant bastants anys. A més, l'Ajuntament de Molllet va apostar pels meus dissenys, cosa que vaig agrair molt. Rebre encàrrecs d'institucions públiques com aquests dos ajuntaments al principi de la meva carrera va ser un gran suport i un bon inici. Per a mi, era un repte i un risc, ja que implicava assumir molta responsabilitat.

El primer era un cartell de Festa Major.

Sí, es tractava del cartell de l'any 1990. Vaig fer una il·lustració utilitzant la tècnica del *collage*, que crec que no era exactament el que Montse Illa volia. En aquell moment, la tecnologia no em permetia accedir a un ordinador potent per fer el disseny que imaginava. Fer una fotografia de la pantalla i després ampliar-la a mida de cartell hauria resultat en píxels massa grans. No era viable, així que vaig optar per un *collage* en el qual una senyora obria una finestra i a través d'aquesta finestra es veien molts caps de persones que estaven de festa i li entraven a casa, representant una finestra oberta a la festa. Aquesta era la idea central del cartell.

Encara treballaves a Rabasa-Derbi?

No, vaig deixar-ho i a partir del tercer curs em vaig buscar feina a les tardes com a dissenyador grà-

Figura 9. Cartell de Festa Major, 1990. Collage realitzat amb fotocòpies acolorides i paper retallat de colors. Font: Andreu Balius.

182

fic. Vaig treballar com a maqueta-dor per a la revista *Ajoblanco* i també vaig col·laborar amb diferents dissenyadors de Barcelona i amb una agència de publicitat. Així que, tot i que treballava en disseny, em mantenia com a professional autònom. Feia mitja jornada treballant i seguia amb els meus estudis.

Quins treballs vas fer per a Mollet?

De la Festa Major, recordo haver dissenyat uns quatre cartells; de Carnestoltes, un parell o tres en anys diferents. A més de treballar com a “Andreu Balius”, vaig passar un temps associat amb un alumne de l'escola BAU, on vaig començar a donar classes l'any 1993. Ens dèiem Typerware. Tenia l'estudi a Santa Maria de Martorelles, on vaig treballar fins a l'any 2002. Després, em

vaig traslladar a Barcelona per compartir un estudi a Gràcia amb altres dissenyadors. Fins aleshores, havia estat treballant des de Santa Maria i anava baixant a Mollet, perquè aquí imprimia els dissenys amb Gerard (impremta Copia Instant). Vaig fer treballs per a Can Mulà i per al Museu Abelló, que incloïen des del logotip fins a tota la imatge gràfica (fullets, catàlegs, elements de promoció), pràcticament tot, excepte els darrers anys. També vaig col·laborar amb La Marineta, els centres cívics de Can Pantiquet i Lourdes, així com en campanyes de sensibilització de l'Ajuntament. Vaig dissenyar els cartells per al tir olímpic (tir al plat i tir de precisió) i el cartell del Dia de la Dona, que va ser premiat. Bona part d'aquests treballs formaran part d'una donació que faré al Museu del Disseny de Barcelona. Amb el temps, m'he anat especialitzant més en el disseny de tipografia. Ja no faig feines de disseny gràfic en general, només alguna cosa per a aquells clients que he conservat de fa temps i amb qui mantinc un tracte més proper.

Recordo especialment el Mil·lenari de Mollet, el 1993, per al qual vaig fer la imatge gràfica i el disseny de l'exposició final, “Mollet, mil anys”, a Can Mulà, el primer trimestre de 1994. També vaig dissenyar alguns llibres, com el de Jordi Solé Tura, *molletà il·lustre*; Josep Maria Pou; el del Centre Parroquial, i el de Brossa... L'Ajuntament de Mollet va ser un client important perquè, a més de donar-me feina, em permetia treballar amb molta llibertat i confiança, cosa que agraeixo molt perquè així podia oferir el millor de les meves capacitats.

Figura 10. Alguns exemples de treballs fets per a Mollet. Font: Andreu Balius.

Parlem de projectes solidaris.

Sempre, a més de la feina professional, he dedicat temps a fer projectes personals. Aquests projectes et permeten fer allò que sovint no tens temps de fer amb encàrrecs, com ara entrar en una biblioteca per remenar-hi papers, fer recerca o treballar en projectes que potser ningú t'encarregaria. L'expertesa acumulada al llarg dels anys la pots utilitzar per millorar situacions o aplicar-la en projectes amb significat. Actualment, estic treballant en un projecte amb un dissenyador que vaig conèixer a l'Índia, Ishan Khosla. El projecte vincula el disseny amb l'artesanía a través del dibuix de lletres. Ho desenvolupem conjuntament amb dones artesanes, introduint metodologies de disseny en les seves activitats artesanals. A través del treball conjunt, intentem millorar la seva feina mitjançant l'intercanvi d'experiències.

En un taller que vam organitzar a Barmer, al Rajasthan, a l'Índia, on vam tenir el suport d'una ONG local, vam treballar en un projecte de codisseny amb una comunitat de dones artesanes que es dediquen al brodat tradicional. A l'Índia es conserva encara una rica tradició artesana on s'acostuma a aplicar una iconografia que, en la majoria de casos, té un important significat sagrat i simbòlic. Aquestes dones artesanes que han après de les seves mares, i aquestes de les seves àvies, que van traspasant aquesta manera de fer, sovint realitzen la seva activitat sense parar-se a pensar gaire sobre el que estan fent. Per exemple, no es plantegen mai fer un esbós abans de brodar una peça de roba. En disseny, esbossar és una manera de pensar mentre dibuixes. Això

elles no ho fan, reproduïxen els patrons una vegada i una altra, i ben sovint sota les ordres d'un home — que és el mestre—, que els diu el que han de fer i elles es limiten a cosir i obeir. Quan organitzem aquests tallers es dona l'oportunitat a les dones de prendre la iniciativa, de pensar les idees, d'esbossar-les; per tant, de pensar i fer alhora per tal de fomentar la creativitat senzillament embrutant i retallant papers. És una manera de compartir i d'introduir metodologies que són pròpies del disseny en les pràctiques artesanals.

A través de la forma de la lletra, elles apliquen la iconografia tradicional mitjançant el brodat. Fem esbossos retallant paper, decidim què serveix i què no (elles també intervenen en aquest procés de selecció) i al final això es passa a la tela, que serà la peça final amb la lletra brodada. Amb elles fem la part creativa del procés de disseny. Un cop han dibuixat les lletres, escanegem la tela i la part tècnica de producció de les tipografies la faig posteriorment en el meu estudi, convertint aquests dibuixos en traçats vectorials per tal d'obtenir les fonts tipogràfiques, les fonts digitals.

Això es presenta a la pàgina web, on la gent pot descarregar aquestes tipografies a canvi d'un pagament, que correspon a la llicència d'ús d'una tipografia. Els diners recaptats reverteixen en un altre projecte o es destinen a l'ONG o a la comunitat que ha participat en el projecte. Es tracta d'un projecte col·laboratiu sense ànim de lucre. El que es recull de la venda de les llicències serveix per pagar les artesanes i per continuar desenvolupant projectes similars. El projecte es diu Typecraft Initiative.

Figura 11. Projecte Typecraft. Grup d'artesanes del Rajasthan, l'Índia, amb els impulsors del projecte: Ishan Khosla i Andreu Balius. Font: Andreu Balius.

185

Figura 12. Projecte Typecraft. Artesana treballant. Font Andreu Balius.

Vas fer un treball sobre l'alfabet àrab.

El 2003 vaig viatjar a Roma on l'ATypI (Association Typographique Internationale) va organitzar un congrés de tipografia. Va ser allà on vaig començar a adonar-me de la importància d'altres sistemes d'escriptura. Vaig entendre que la tipografia no es pot limitar només

Figura 13. Projecte Typecraft. Artesana mostrant el resultat del treball. Font Andreu Balius.

a l'alfabet llatí, sinó que hem de considerar la comunicació escrita en una perspectiva global, especialment en una època en què la tecno-

logia encara tenia un biaix eurocèntric. A mesura que el món s'ha anat expandint i la tecnologia s'ha exportat a altres regions, s'han hagut de repensar i adaptar els sistemes operatius que abans només tenien en compte la cultura occidental. Això ha implicat incorporar-hi nous sistemes d'escriptura molt complexos, com el devanagari, l'àrab, l'hebreu, el japonès i el xinès... En el moment en què aquests nous mercats s'han anat obrint i ampliant, la tecnologia s'ha hagut d'adaptar a tots aquests àmbits geogràfics. Això ha obligat que els sistemes operatius s'ajustin a aquestes realitats culturals i incorporin els seus sistemes d'escriptura. M'adono que és una necessitat i sobretot a l'Estat espanyol, on tenim —en aquella època comença a ser important— població vinguda del nord d'Àfrica, una cultura àrab, i on la tipografia multiescriptura és una bona manera d'establir ponts de diàleg i connexió entre la cultura occidental i la cultura africana a través de l'escriptura. Alhora també com a reivindicació del passat àrab de la península Ibèrica. Vaig trobar interessant aprendre l'escriptura àrab per ser capaç de dissenyar tipografies en aquest alfabet. Durant un temps, vaig investigar sobre la influència del llegat àrab en la història del llibre i la tipografia hispana. Vaig estudiar els primers tipus de lletra àrabs creats a Espanya, a Madrid, per Jerónimo Gil, un gravador de punxons de la segona meitat del segle XVIII, que venia de la Real Academia de San Fernando i era conegut per la seva feina amb medalles. Se li va encarregar crear tipus de lletra i, a més de l'alfabet llatí, va treballar també amb

l'hebreu i l'àrab. En un moment en què Espanya era il·lustrada, es van realitzar una sèrie de traduccions de tractats a partir de manuscrits àrabs que es conserven a El Escorial, i traduccions i edicions de llibres en què hi havia àrab i llatí, és a dir, la font original i la traducció en castellà. És una època en què es recupera el llegat, la saviesa i els coneixements que s'havien perdut amb l'expulsió dels àrabs els segles XV i XVI.

Però per a això cal saber-ne la llengua.

Vaig estudiar àrab i vaig aprendre a llegir-ne l'alfabet, tot i que no entenia completament el que llegia. En aquell moment, no hi havia molts llocs on estudiar àrab; l'Escola d'Idiomes oferia opcions, però jo volia aprendre ràpidament, no des d'un punt de vista acadèmic. Vaig aprendre'n amb un cal·lígraf de Síria, però amb la guerra va haver de deixar de donar classes. Durant uns mesos, vaig aprendre a escriure i a llegir en àrab, però no sabia el significat de les paraules. Saber com pronunciar els signes és diferent de comprendre'n el significat; és essencial entendre el que es diu, no només com es pronuncia. L'àrab és un sistema d'escriptura utilitzat en diversos països com el Marroc, Síria, Jordània i l'Aràbia Saudita, però les llengües parlades en aquests llocs són diferents. El que tenen en comú és l'Alcorà, que es presenta en àrab clàssic. No obstant això, les llengües quotidianes varien significativament; per exemple, l'àrab parlat al Marroc no és el mateix que el de l'Iraq. Aquestes llengües són molt diverses, tot i utilitzar el mateix sistema d'escriptura. Això és similar a com

el francès i l'anglès utilitzen l'alfabet llatí però són llengües distintes. L'àrab és fascinant perquè funciona de manera molt diferent del llatí. S'escriu de dreta a esquerra, i cada lletra pot tenir fins a quatre formes diferents segons si es troba al començament, al mig o al final d'una paraula. És un sistema d'escriptura complex i cursiu, amb lletres lligades. La tradició cal·ligràfica àrab és molt rica, i això em va fascinar. A la Universitat Americana de Beirut, vaig estudiar disseny de tipografia àrab per entendre millor com funciona aquest sistema. Fent cal·ligrafia, vaig poder comprendre com es construeixen les lletres, la influència de l'eina utilitzada, l'angle d'escriptura i altres aspectes. Això facilita el dibuix de les lletres, permetent un disseny tipogràfic més acurat. El meu objectiu era oferir tipografies en àrab perquè els dissenyadors gràfics tinguessin eines per compondre textos en aquest sistema d'escriptura, facilitant la visualització de la cultura a través del seu sistema d'escriptura. Llegir un text en àrab ofereix una visió única de com es concep el món mitjançant aquest sistema. El disseny de tipografies multiescriptura és fonamental perquè assegura que les lletres comparteixin un mateix ADN visual i mantinguin una coherència harmònica, independentment de l'alfabet utilitzat.

Ets membre de congressos internacionals de tipografia?

Soc soci del TDC (Type Directors Club) de Nova York, de l'AGI (Alliance Graphique Internationale) i de l'ATypI (Association Typographique Internationale). Recentment,

em van proposar si volia associar-me al col·lectiu LetterExchange, de Londres, format per retolistes, cal·lígrafs i dissenyadors de tipografia. Vaig fer una conferència a Londres a la seu d'aquesta associació perquè m'ho van demanar, i fa poc vaig rebre una invitació per associar-m'hi, ja que l'associació funciona per invitació i no s'hi pot unir tothom. En principi, l'associacionisme és positiu, tot i que de vegades algunes associacions poden acabar convertint-se en espais al servei d'interessos particulars.

Vas sovint a l'Himàlaia, on has fet cims com el Kyanjin Ri (4.773 m), el Kanamo (5.960 m) o, fa pocs mesos, el Mera Peak (6.476 m). La muntanya, quin paper té en la teva vida?

El meu pare havia estat guia del CEC (Centre Excursionista de Catalunya) i li encantava la muntanya, una passió que em va transmetre. Possiblement, per això vam anar a viure a Martorelles, al mig de les vinyes, al peu de la serra de Marina, tocant a Santa Maria de Martorelles. La muntanya, o potser la natura en general, sempre ha exercit una gran atracció sobre mi; el fet d'estar a l'aire lliure és essencial. Trobar un lloc fora de la ciutat ha estat molt important per a mi (ara visc en un petit poble de l'Alt Àneu, al Pallars Sobirà). Necessito un refugi, un lloc on em senti bé. A Barcelona, quan vas a veure una exposició de fotografia o de pintura, o vas al cinema, tot això et pot enriquir i inspirar. Però la natura és una altra cosa: em proporciona molta tranquil·litat i em situa en un estat que em permet reflexionar i pensar en nous projectes.

Figura 14. Himàlaia, cim Kyanjin Ri (4.773 m), 2023. Font: Andreu Balius.

Figura 16. Himàlaia, cim Mera Peak (6.476 m), 2024. Font: Andreu Balius.

188

Figura 15. Himàlaia, cim Kanamo (5.960 m), 2023. Font: Andreu Balius.

Però tu, quan puges un cim, penses en tipografia?

No sempre és així, però caminant em venen al cap moltes idees. La muntanya és un espai natural, un refugi que m'atreu i em dona energia, a l'inrevés de la ciutat, que pot xuclar-te l'energia, tot i que també ofereix moltes coses interessants. A Barcelona, però,

hi tinc un estudi, que és el meu camp base a la ciutat. Amb la feina que faig, és més fàcil que em situï com a dissenyador a Barcelona que no pas si estigués perdut en un poble del Pirineu.

Les tecnologies també permeten això?

És perfecte perquè faig un tipus de feina que m'ho permet. De fet, quan marxo a l'Himàlaia me n'hi vaig amb un portàtil petit de segona mà, que pesa poc, a dintre la motxilla, i de tant en tant treballo. Si tinc un moment quan arribo a un refugi i espero l'hora de sopar, em poso una estona a treballar, i si fa fred fora, estic a dintre. En alguns llocs, pocs, hi ha connexió. A Katmandú ara hi molts cafès amb internet. Hi ha llocs on tens internet satèl·lit, compres una targeta amb un codi per accedir-hi i ja està. He fet reunions sense que el client sabés que

jo estava a l'altra punta del món. El problema més important és l'electricitat, perquè a la majoria de llocs no n'hi ha, i aleshores no et pots endollar. Si amb la bateria vas justet, fas el que pots. Les bateries solars per als mòbils van bé, però l'ordinador necessita bateries més potents. Si pots endollar, carregues i s'acaba el problema. Però a muntanya no vull dependre de la tecnologia. La puc utilitzar? Bé. Que no? No passa res.

Una persona treballant des del Pirineu pot desenvolupar una tipografia per a SEAT o per a Victoria's Secret o per a una empresa d'Abu Dhabi. És l'avantatge de la tecnologia. És trobar el lloc on et sents còmode per poder treballar a gust. Jo soc bastant nòmada, treballo on sigui. A vegades he anat a Porto i m'he allotjat a casa d'algun conegut i em poso a treballar des d'allà durant una setmana, menjant sardines, i gaudint de la cultura local.

Què és per a tu Mollet?

Mollet va ser el punt de partida de la meua trajectòria professional. Estic molt agraït a l'Ajuntament, al Museu Abelló... a molta gent, perquè van confiar en mi i em van encarregar projectes de disseny en un moment que jo començava a fer els primers passos dins la professió. Va ser una època en què el disseny s'utilitzava com una estratègia per modernitzar les institucions; també era una disciplina molt nova i poc coneguda per a molta gent.

De Mollet en tinc bons records: quan acompanyava la mare a comprar al mercat, "a la plaça" com ella en deia; les sessions contínues al cinema Catalunya (dues pel·lícules al preu d'una); els vermuts al Marfà amb els amics els diumenges al matí; els sopars a La Marieta —torrades i formatges—; les fires d'artesans al carrer Portugal, i els assajos de teatre a Can Gomà... Mollet és una ciutat plena de records i de sensacions agradables. De tant en tant, hi torno.

189

Bibliografia²

Balius, A. (2024). *Andreu Balius*. Recuperat 24 setembre 2024, de <https://www.andreubalius.com>

Solans, J. (2024, 13 gener). Entrevista ampliada amb Andreu Balius [vídeo]. Dins De

la cullera a la ciutat. Recuperat 23 setembre 2024 de <https://www.ccma.cat/3cat/entrevista-ampliada-amb-andreu-balius/video/6260534>

² Balius és autor de nombroses publicacions, que trobareu a: <https://www.andreubalius.com/publicacions-andreu-balius-type-designer>